

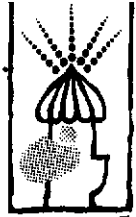
پایان نامه های

حدیثی

علی نصیری

آنچه در زیر می آید، معرفی تعدادی از پایان نامه های موجود در کتاب خانه تخصصی مرکز تحقیقات دارالحدیث است. در این بررسی، ابتدا مشخصات پایان نامه ها به ترتیب سال تألیف و در هر سال به صورت الفبایی آمده است. سپس چکیده ای از هر کدام می آید. به یاری خدا معرفی اجمالی پایان نامه های حدیثی ادامه خواهد یافت.

۱. پژوهش در «تفسیر العسکری» منسوب به امام ابو محمد حسن بن علی عسکری (ع)، محمد مسعود رهنمای منفرد، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشکده الهیات دانشگاه تهران، استاد راهنما: سید محمدباقر حجّتی، ۱۳۶۷، ۲۶۱ص،

این پایان نامه در معرفی تفسیر المنسوب الی الامام العسکری (ع) و دفاع از سند و درستی محتوای آن است. رساله، دربردارنده یک مقدمه و پنج فصل است.

در مقدمه، اهمیت و جایگاه تفسیر ماثور، به صورت گذرا مورد بحث قرار گرفته است.

در فصل نخست، گزارشی اجمالی از چگونگی تدوین این تفسیر و عناوین برجسته آن آمده است.

فصل دوم به بررسی سند تفسیر امام حسن عسکری (ع) اختصاص یافته است. نگارنده برای این تفسیر، دو سند ذکر کرده و کوشیده تا وثاقت محمد بن قاسم، مفسر استرآبادی راوی این تفسیر را اثبات کند.

در فصل سوم، دیدگاه صاحب نظران رجال، حدیث و تفسیر درباره این تفسیر، انعکاس یافته و به نقل از علامه مجلسی و محدث نوری از صحّت استناد این کتاب به امام (ع) دفاع شده است.

در فصل چهارم، عمده ترین اشکال های محتوای این تفسیر، ارائه شده و به آنها پاسخ داده شده است. این اشکال ها عمدتاً از سوی شیخ محمدجواد بلاغی در کتابی تحت عنوان رساله التکذیب لروایة التفسیر المنسوب الی العسکری (ع) و علامه شوشتری در کتاب الاخیار الدخلیة طرح شده است. چنان که از میان عامه، محمد حسین ذهبی در کتاب التفسیر والمفسرون، به تضعیف این تفسیر پرداخته است.

نویسنده با عناوین: شواهدی بر تصحیف، اعتراضات سطحی، مغایرت با تاریخ، نارسایی ظاهری، بررسی غلو و کثرت معجزات، به نقدها پاسخ داده است. در پایان، نسخه های خطی این تفسیر و نیز فهرست تفصیلی عناوین آن آمده است.

۲. شرح واژه های سورة فاتحه و بقره به وسیله روایات، فهیمه جمالی راد،

کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشکده الهیات دانشگاه تهران، استاد راهنما: عبدالمهدی یادگاری، ۱۳۶۷، ۱۲۶ ص.

گرچه متداول آن است که در تبیین معانی لغات قرآن، ابتدا به منابع و کتب واژه‌شناسان مراجعه می‌شود و آن‌گاه برای تأیید به روایاتی که در این باره رسیده، استناد می‌شود، چنان‌که برخی از لغویان، خود چنین کرده‌اند؛ اما در این پایان‌نامه برای تبیین معانی واژه‌ها ابتدا به روایات مراجعه شده و برای دفاع از روایات، احیاناً به منابع لغوی نیز مراجعه شده است.

در این پایان‌نامه با تکیه به تفاسیر روایی شیعه، همچون: نورالثقلین، البرهان، تفسیر القمی و نیز تفاسیر روایی اهل سنت، همچون: الدرّ المثور، واژه‌های دو سوره فاتحه و بقره بر اساس ترتیب الفبا شرح و تبیین شده است. فراهم آورنده رساله در نظر داشته این کار را تا پایان قرآن دنبال کند؛ اما چنان‌که در مقدمه آورده، به علت گستردگی کار و محدودیت زمانی به همین دو سوره بسنده کرده است.

۳. افسانه غرائق، فاطمه تهامی، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران، استاد راهنما: علی دوانی، ۱۳۶۹، ۱۴۲ ص، دستنویس.

این پایان‌نامه به بررسی افسانه غرائق و رد آن پرداخته است. این رساله در سه فصل، بدین شرح تنظیم شده است:

فصل نخست: به بحث لغوی درباره واژه «غرائق» اختصاص یافته و بیان شده که این واژه، جمع مکسر «غُرُنوق» یا هشت واژه مشابه دیگر و به معنای «نوعی مرغ آبی» یا «جوان سپید خوب صورت» آمده است.

در فصل دوم، عبارت‌های نقل شده این افسانه در ۵۳ منبع از منابع تاریخی و تفسیری همچون: سیره ابن اسحاق، تاریخ الطبری و تفسیر الطبری، تفسیر القمی،

دلایل النبوی بیهقی و... ارائه شده است.

در فصل سوم، دیدگاه مفسران و مورخان درباره این افسانه انعکاس یافته است. مؤلف، این دیدگاه‌ها را به سه دسته اصلی تقسیم کرده است: ۱) پذیرش صحت این افسانه، ۲) تأویل و توجیه افسانه، ۳) انکار و ردّ خبر.

در همین فصل، آرا و اقوال مستشرقانی همچون: رژی بلاشر، مونتگمری وات، بوهل، و نیز گفتار صاحب نظرانی همچون: ابن حبان، ابوالفتوح رازی، بیضاوی، شوکانی، آلوسی، عمر فروخ و سید قطب در ردّ این افسانه، به تفصیل ارائه شده است.

نگارنده در پایان، خلاصه‌ای از رساله خود را آورده است. وسعت دامنه منابع این رساله و مراجعه به بیش از یکصد کتاب - چنان که خود نگارنده در مقدمه اشاره کرده -، از ویژگی‌های این رساله است.

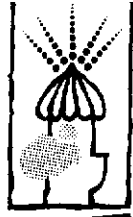
۴. پرتوی از سیمای قرآن در حدیث، مرتضی خسروی، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، استاد راهنما: کاظم مدیر شانه‌چی، ۱۳۶۹، ۱۲۴ ص.

این رساله در پنج فصل فراهم آمده است. در فصل اول که به بیان فضایل قرآن اختصاص یافته، مباحثی همچون: برتری قرآن، حرمت قرآن، فضیلت حاملان قرآن، فضیلت نگاه کردن به قرآن، نگهداری و گوش فرادادن به آن آمده است.

فصل دوم به مسئله شناخت قرآن از دیدگاه روایات، تفسیر، تأویل و دانش‌های بایسته تفسیر، پرداخته شده است.

در فصل سوم، درباره تقسیم‌بندی قرآن به سوره و آیه و کیفیت نزول سوره‌ها و ترتیب نزول آنها گفتگو شده است.

در فصل چهارم با استناد به دلایلی همچون: حدیث ثقلین، ارجاع به قرآن برای حل مشکلات احادیث، عرضه احادیث به قرآن، و منطبق بودن قرائت اتمه (ع) با

مصحف کنونی، عدم تحریف قرآن اثبات شده و با ذکر شبهات مدعیان تحریف، به آنها پاسخ داده شده است.

فصل پنجم به بیان ویژگی های قرآن و صفاتی که برای این کتاب بر شمرده شده، همچون: هماهنگی و عدم اختلاف، جامعیت، جاودانگی، و اعجاز اختصاص یافته است.

۵. قرآن در صحیفه سجادیه، مصطفی محمدی عراقی، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشکده الهیات دانشگاه تهران، استاد راهنما: سید محمدباقر حجتی، ۱۳۷۰، ۱۶۱ص.

این پایان نامه در چهار فصل تنظیم شده است. در فصل اول، مختصری از زندگانی امام سجاد(ع) و سخنان ایشان در کوفه، شام و مدینه پس از ماجرای کربلا آمده است.

در فصل دوم، ارزش و اهمیت دعا در قرآن و روایات، شرایط دعا، فواید دعا و... مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل سوم، به معرفی صحیفه سجادیه اختصاص یافته است. در این فصل در ضمن چهار بخش، مباحثی همچون: جایگاه صحیفه و بررسی سلسله سند آن، نمودار سلسله سند آن به نقل از امام باقر(ع) و محمد بن زید شهید، و ترجمه ها و شرح های صحیفه، آمده است.

در فصل چهارم که موضوع اصلی پایان نامه است، آیات قرآنی که در صحیفه منعکس شده، مورد بررسی قرار گرفته اند. به ادعای مؤلف، این آیات به دو صورت صریح و غیر صریح (ملهم بودن کلام امام - ع - از آیات) در صحیفه آمده است. آیات صریح، در چهارده دعا انعکاس یافته اند.

مؤلف در این فصل، در کنار انعکاس متن دعای صحیفه، آیات مورد اشاره را در

حاشیه آن ذکر نموده و در مواردی توضیحات کوتاهی ارائه نموده است.

۶. بررسی خصوصیات رجالی کتاب «اختیار معرفة الرجال»، سید حسن

کنعانی، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشکده، علوم انسانی دانشگاه

تربیت مدرس، استاد راهنما: ابوالفضل شکوری، ۱۳۷۲، ۱۹۲ ص.

این پایان نامه در سه فصل و دو ضمیمه، فراهم آمده و سعی شده با دیدگاهی نو،

شخصیت کَشّی و کتاب او مورد کندو کاو قرار گیرد.

در فصل اول، وضعیت فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و تاریخی «کَشّ» ، زادگاه

مؤلف، مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل دوم به بررسی شخصیت ابو عمرو کَشّی، طبقه او، شاگردان و مشایخ او

و بررسی شیوه های او در حمل حدیث اختصاص یافته است. در این فصل، شرح

حال شاگردان کَشّی و مشایخ حدیثی او به تفصیل آمده است.

در فصل سوم، به بررسی کتاب رجالی کَشّی پرداخته شده و مباحثی

همچون: اصالت و تغییرات کتاب، اهمیت کتاب و طریق آن، شیوه شیخ طوسی در

گزینش مباحث و طریق او آمده است و کاستی هایی همچون: فقدان

مقدمه، مُرسَلات، تعلیقات، حذف مشایخ و مکررات، برای کتاب بر شمرده شده

است.

در ضمیمه اول، کلیه اسناد کتاب بر حسب مشایخ و حروف الفبا مدّون شده و در

پایان، رساله ای تحت عنوان جدول طبقات اسناد رجال الکَشّی انعکاس یافته و در

ضمیمه دوم، فهرست کلیه رجال ذکر شده در کتاب، آمده است.

۷. اسرائیلیات در تفاسیر، سهیلا پیروزفر، کارشناسی ارشد علوم قرآن و

حدیث، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، استاد راهنما: محمدعلی

مهدوی راد، ۱۳۷۳، ۲۶۲ ص.

این رساله در قالب پنج فصل، مباحث خود را مطرح کرده است. در فصل اول به اقتضای موضوع، کلیاتی درباره مفاهیم تفسیر آمده است و ابزار تفسیر و علل نیاز به تفسیر، مورد توجه قرار گرفته است. نیز برای دست یافتن به خاستگاه پیدایش اسرائیلیات، سیر تطور تفسیر از دوران پیامبر (ص) و صحابیان تا دوران تابعیان دنبال شده است. نگارنده به این نتیجه دست یافته که نخستین گام‌های نفوذ اسرائیلیات، هم‌زمان با نزول قرآن و در زمان حیات پیامبر (ص) بوده است و هرچند پیامبر (ص) با این پدیده به مقاومت برخاست، اما سهل‌انگاری صحابیان و تابعیان، راه را برای گسترش این نفوذ فراهم آورده است.

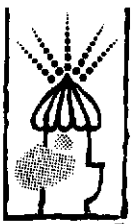
در فصل دوم، معنای لغوی و اصطلاحی «اسرائیلیات» و عوامل گسترش آن در فرهنگ اسلامی و موضع قرآن، رسول اکرم (ص)، ائمه (ع) و صحابیان با این پدیده و انواع اسرائیلیات، مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل سوم - که مفصل‌ترین فصل رساله است -، به معرفی برجسته‌ترین چهره‌های مؤثر در گسترش اسرائیلیات، همچون: کعب الأحبار، ابو هریره، عبدالله بن سلام، وهب بن منبه و تمیم داری، و دیدگاه رجالیان درباره آنان و نمونه‌هایی از اسرائیلیات نقل شده از ایشان اختصاص یافته است.

در فصل چهارم، پانزده منبع تفسیری، همچون تفسیر السدی، تفسیر الطبری، التبیان، کشف الأسرار، روح المعانی، المیزان و... مورد بررسی قرار گرفته‌اند و چگونگی برخورد آنها با اسرائیلیات مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

در فصل پنجم، نمونه‌هایی از اسرائیلیات - که در کتاب‌های تفسیری یافت می‌شود -، همراه با نقد و بررسی و ذکر صحیح‌ترین وجهی که در تفسیر آیات به نظر می‌رسد، آمده است.

گسترده‌گی قابل توجه مراجعه به منابع تفسیری و نیز چینش منطقی و مطلوب

مطالب را می توان از امتیازات این رساله دانست .

۸. بررسی ترتیب نزول قرآن در روایات، جعفر نکونام، دکتری علوم قرآن و حدیث، دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس، استاد راهنما: سید محمدباقر حجّتی، ۱۳۷۳، ۳۵۱ ص.

این رساله در پنج فصل، بدین ترتیب فراهم شده است. در فصل نخست، تحت عنوان «کلیات»، مقدمات تحقیق بیان شده و تعریف برخی مصطلحات و روش تحقیق آمده است.

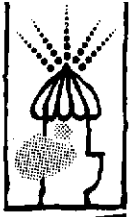
در فصل دوم، ضمن طرح دیدگاه های مختلف در زمینه توقیفی یا اجتهادی بودن ترتیب سوره های قرآن، نظریه توقیفی بودن این ترتیب، نقد شده است.

در فصل سوم، دانش قرآنی حضرت امیر(ع)، مصحف ایشان، ترتیب سور در مصحف حضرت و سرنوشت آن، مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل چهارم به بررسی ترتیب نزول قرآن به استناد روایات و ملاک های نقد ترتیب روایات و اعتبار این ترتیب ها اختصاص یافته است. مؤلف در این فصل، روایات ترتیب نزول قرآن را بر اساس چهارده طریق، مورد کندو کاو قرار داده است. در پیوست ها مباحثی همچون: ترتیب سور مصحف ابن مسعود، مراحل شکل گیری ترتیب سور مصحف عثمانی، شیوه های تقویم نزول قرآن، اسانید روایات ترتیب نزول و ... ارائه شده است.

۹. بررسی و نقد روایات تحریف در کتاب «فصل الخطاب»، محسن بیات، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس، استاد راهنما: ابوالفضل شکوری، ۱۳۷۳، ۲۷۷ ص.

کتاب فصل الخطاب فی اثبات تحریف کتاب رب الارباب، نگاشته میرزا حسین نوری طبرستانی، معروف به محدث نوری (۱۲۵۴ - ۱۳۲۰ق) است که با

ارائه دوازده دلیل، مدعی رهیافت تحریف از نوع کاستی در قرآن به دست مخالفان ولایت اهل بیت (ع) شده است. در این رساله سعی شده است با اثبات بی اعتباری منابع مورد استناد محدث نوری و بررسی میدانی آیات مورد ادعا و یادکرد دیدگاه های بزرگان امامیه، به شبهه تحریف قرآن پاسخ داده شود و کتاب مزبور، مورد نقد قرار گیرد.

در فصل نخست این پایان نامه، کتاب فصل الخطاب معرفی شده و نیز شخصیت محدث نوری از دیدگاه پاره ای از بزرگان مورد بحث قرار گرفته است. همچنین منابع کتاب از جمله تفسیر القمی و تفسیر العیاشی، مورد نقد قرار گرفته اند.

در فصل دوم با بررسی گسترده اسناد روایت تحریف، شخصیت ۸۳ تن از راویان این گونه روایات - بویژه شخصیت احمد بن محمد سیاری که عمده روایات تحریف منسوب به اوست - از دیدگاه رجالیان مورد بحث و بررسی قرار گرفته است و اثبات شده که غالب این روات، تضعیف شده اند و به عناوینی همچون جعل، مجهول و ... منتسب هستند.

فصل سوم - که حجم زیادی از رساله را دربرمی گیرد - به بررسی میدانی بیش از ۱۷۰ آیه از قرآن - که طبق ادعای محدث نوری تحریف در آنها صورت گرفته - اختصاص یافته و با تأکید بر این نکته که بیشتر این روایات ناظر به اختلاف قرائات است، به این ادعا پاسخ داده شده است.

در فصل چهارم، عدم تحریف قرآن از نظرگاه روایات و نیز بزرگان شیعه، مورد بررسی قرار گرفته است.

۱۰. منهج تفسیری اهل بیت (ع)، محمد شریفانی، کارشناسی ارشد معارف اسلامی، مرکز تربیت مدرس حوزه علمیه قم، استاد راهنما: سید محمدباقر حجّتی، ۱۳۷۳، ۲۶۸ ص.

این پایان نامه در دو بخش کلی فراهم آمده است. بخش نخست به کلیات و مباحث مقدماتی اختصاص یافته است. در این بخش، قرآن از دیدگاه اهل بیت (ع)، اهل بیت و پاسداری از قرآن، دیدگاه اخباریان و ادله آنان در عدم حجیت ظواهر قرآن، نیاز قرآن به تفسیر، اصطلاحات رایج تفسیر، و امتیازات منهج تفسیری اهل بیت (ع) آمده است.

در بخش دوم، روش تفسیری اهل بیت (ع)، به تفصیل مورد بحث و بررسی قرار گرفته و ده روش به شرح ذیل برای ایشان ذکر شده و مورد بررسی قرار گرفته است:

- ۱) تفسیر قرآن با قرآن، ۲) تفسیر قرآن با سنت، ۳) تفسیر قرآن با لغت و ادب،
- ۴) تفسیر قرآن با روش تمثیل، ۵) تفسیر عقلی، ۶) تفسیر قرآن با قصص و تواریخ،
- ۷) تفسیر قرآن با باطن، ۸) بیان مصادیق در تفسیر، ۹) تفسیر قرآن با غیب،
- ۱۰) تفسیر موضوعی.

مؤلف، در تبیین هر یک از روش های فوق، پس از توضیح اهمیت، جایگاه و دلیل اعتبار شیوه، نمونه هایی متناسب با آن شیوه را از روایات اهل بیت (ع) ذکر کرده است. مؤلف، با این روش به دنبال اثبات این مدعاست که اهل بیت (ع) در منهج تفسیری خود، تمام این شیوه های دهگانه را به کار بسته اند و تنها بر یک یا چند شیوه خاص بسنده ننموده اند.

۱۱. افسردگی و حزن در آیات، روایات و روانشناسی (بررسی تطبیقی)، محمد تقدیری، کارشناسی ارشد...، مرکز تربیت مدرس حوزه علمیه قم، استاد راهنما: احمد بهشتی، ۱۳۷۴، ۲۷۳ ص.

این پایان نامه در پنج بخش فراهم آمده است. در بخش نخست، دیدگاه های مختلف درباره ماهیت افسردگی و حزن و ارتباط میان آنها ارائه شده است. مؤلف،

افسردگی را نوعی حالت بی تفاوتی و عدم احساس شادی دانسته و آن را بیماری قرن برشمرده است.

در بخش دوم، پس از برشمرده شدن عدم ارضای نیازهای اساسی به عنوان زمینه پیدایش افسردگی، نیازهای اصلی انسانی به نیازهای زیستی، روحی، شناختی و سایر نیازها تقسیم شده است.

در بخش سوم، عوامل پیدایش حزن و افسردگی بررسی شده است. مؤلف، عوامل جسمانی، شناختی و روانی را عمده ترین عامل پیدایش افسردگی دانسته و برای عوامل روانی، مواردی همچون: حسد، کینه، یاس، سوءظن و ناکامی را برشمرده است.

بخش چهارم به بررسی آثار افسردگی، همچون: پیری زودرس و خودکشی اختصاص یافته است.

در بخش پنجم، روش های درمان افسردگی مورد بررسی قرار گرفته اند. مؤلف، درمان های جسمی از طریق غذا و دارو درمانی، درمان از راه اصلاح بینش نظری و عملی، درمان از راه تأمین نیازهای اساسی انسان، دین درمانی، درمان های اجتماعی، درمان از راه امید و معنا دادن به زندگی و ... را از جمله راه های درمان افسردگی و حزن دانسته است.

۱۲. النور المبین فی تفسیر امیرالمؤمنین، نادر فضلی، دکتری علوم قرآن و حدیث، دانشکده الهیات دانشگاه تهران، استاد راهنما: سید محمدباقر حجتی، ۱۳۷۴، ۳۵۵ ص.

این پایان نامه در دو بخش مقدماتی و یک بخش اصلی (که ارائه گوشه هایی از روایات تفسیری امیرالمؤمنین است) و به زبان عربی فراهم آمده است.

در بخش نخست مقدماتی، مباحثی در معرفی قرآن و جایگاه بلند آن

همچون: قرآن از زبان قرآن، قرآن از زبان پیامبر (ص)، و قرآن از زبان اهل بیت (ع) طرح شده است.

در بخش دوم مقدماتی، مباحثی همچون: ثواب تلاوت قرآن و تعلم آن، گردآوری آن و نهی از تفسیر به رای آن مورد بررسی قرار گرفته است.

در بخش اصلی پایان نامه، روایات تفسیری نقل شده از امیرالمؤمنین (ع) در تفسیر سوره های فاتحه، بقره، آل عمران و نساء ارائه شده است.

مؤلف، این روایات را از منابع تفسیری و روایی شیعه و سنی گردآوری کرده و با قرار دادن آنها به دنبال آیات مربوط، چگونگی تفسیر امام (ع) را از قرآن به تصویر می کشد. از آن جا که روایات تفسیری منقول، تمام آیات را دربر نمی گیرد، شماری از آیات این چهار سوره، در متن ذکر نشده اند. مؤلف در حاشیه، توضیحاتی را درباره واژه های دشوار، منابع دیگر روایت تفسیری و ... ارائه نموده است.

۱۳. بررسی و تحلیل از خطبه قاصعه و پیوند آن با زمینه های سیاسی اجتماعی کوفه، محمدهادی ناجی، کارشناسی ارشد ...، دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس، استاد راهنما: محمدعلی مهدوی راد، ۱۳۷۵، ۲۴۴ ص.

در میان خطبه های نهج البلاغه، «خطبه قاصعه» طولانی ترین آنهاست که مباحث مهم دینی و فرهنگی در آن منعکس شده است. این رساله به شرح و بسط این خطبه پرداخته است.

در فصل نخست، علاوه بر طرح مقدماتی همچون: روش کار، شیوه تحقیق، پرسش های اصلی و فرضیات اولیه، چشم انداز کلی خطبه قاصعه ارائه شده است.

در فصل دوم، شهر کوفه از لحاظ تاریخی مورد بررسی قرار گرفته است و درباره تاسیس و علل تاسیس آن، دلایل حضرت امیر (ع) برای انتخاب کوفه به عنوان مرکز خلافت اسلامی، خصایص کوفیان و علل گمراهی آنان، بحث شده است.

در فصل سوم، خطبه قاصعه مطابق با تقسیم محمد عبده به هفده بخش تقسیم شده و پس از ذکر هر بخش، شمای کلی هر قسمت، بررسی مفاهیم واژه های دشوار آن، محتوای هر بخش و نتیجه گیری کلی از آنها ارائه شده است.

۱۴. مهدی موعود (عج) در قرآن و احادیث، شهربانو فرخی نژاد ناصری، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشکده الهیات دانشگاه آزاد اسلامی واحد شمال تهران، استاد راهنما: علی اکبر غفّاری، ۱۳۷۵، ۲۰۴ ص.

این پایان نامه، ترجمه کتاب البرهان فی علامات مهدی آخر الزمان، تألیف دانشمند معروف اهل سنت، متقی هندی است. متن اصلی کتاب که توسط استاد علی اکبر غفّاری تصحیح و تحقیق شده، برای ترجمه در اختیار پدیدآورنده این پایان نامه قرار گرفته است.

در این کتاب، پس از معرفی مهدی (ع)، فتنه ها و جنگ هایی که پیش از قیام ایشان یا به عنوان مقدمه ظهور و نیز مقارن با ظهور آن حضرت اتفاق خواهد افتاد، به تفصیل بیان شده است.

مترجم در پایان ترجمه در فصلی جداگانه، با ارائه مباحثی همچون: سیمای کلی ظهور، زمینه ها و علایم ظهور، اعتقاد به مهدویت از دیدگاه شیعه، و نیز تفسیر پاره ای از آیات مربوط به مهدی (ع)، بخش هایی از متن کتاب را نقد و بررسی نموده است.

۱۵. درآمدی بر مکتب حدیثی علامه طباطبایی در تفسیر، سید سعید میری، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشکده اصول الدین قم، استاد راهنما: محمدکاظم شاکر، ۱۳۷۸، ۱۰۹ ص.

این رساله در دو فصل فراهم آمده است: در فصل نخست، رابطه قرآن و حدیث از نگاه قرآن مورد بررسی قرار گرفته است. در این فصل، ضمن تبیین

روش تفسیر قرآن به قرآن در تفسیر علامه طباطبایی، نظریه استقلال قرآن در تفهیم مقاصد که از سوی ایشان مطرح شده، مورد توجه قرار گرفته است. نویسنده با تأکید بر این نکته که علامه در سراسر تفسیر خود، مباحث روایی را تحت عنوان: «بحث روایی» آورده - که یک ششم المیزان را تشکیل می دهد -، به نقد دیدگاه علامه پرداخته است.

فصل دوم به بررسی تفصیلی چگونگی برخورد علامه با حدیث اختصاص یافته است. مؤلف در این فصل، اثبات می کند که مرحوم علامه به سند و متن روایات توجه داشته و با عرضه روایات بر معیارهایی همچون: قرآن، سنت متواتر و عقل، به نقد آنها پرداخته است.

توجه به اصول لفظی و ملاک های طرد حدیث، همچون: مخالفت با کتاب و سنت، مجهول بودن (مجموعاً یازده ملاک)، اقسام حدیث از حیث نوع بیان (روایات تفسیری، روایات تطبیقی، روایات بطنی)، بررسی ارزش روایات صحابیان و تابعیان، اسرائیلیات و موضع علامه در برخورد با آنها، از جمله مباحث مطرح شده در فصل دوم است.

گفتنی است که صبغه حاکم بر این پایان نامه تا حدی انتقادی است.

۱۶. محدثان شیعه در قرن نهم و دهم هجری و سبک حدیث نگاری آنان، سید علیرضا طباطبایی، کارشناسی ارشد علوم قرآنی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، استاد راهنما: احمد عابدی، ۱۳۷۹، ۱۸۳ ص.

در این پایان نامه، پس از بیان اجمالی سیر تدوین حدیث در ادوار گذشته، مهم ترین محدثان قرن های نهم و دهم هجری که دارای تالیفات حدیثی بوده اند، معرفی شده اند و به بیان شرح حال، استادان، شاگردان و آثار آنان پرداخته شده است.

با معرفی محدثان بزرگ این دو قرن و بررسی روش آنان در نقل و تدوین حدیث، میزان توجه و اقبال عمومی به حدیث، نوع احادیث نقل شده در موضوعات مختلف، کیفیت نقل حدیث از جهت دقت یا تسامح در متن، تقطیع، نقل به مضمون، و نیز دقت در نقل سند و شرح و تفسیر احادیث و ... روشن می‌گردد. ضمناً میزان توجه به منابع روایی اهل سنت، استفاده از منابع اصیل و کهن حدیث، و نیز اجازات حدیثی و ... از دیگر نکته‌هایی است که از بررسی تاریخ محدثان در کتاب‌های حدیثی به دست آمده است.

۱۷. قلب سلیم در صحیفه سجادیه، بی‌بی فاطمه مظلوم، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس، استاد راهنما: مشایی، ۱۴۴ ص.

این پایان‌نامه در یک مقدمه و پنج فصل تنظیم شده است. در مقدمه به معرفی صحیفه سجادیه، اسناد دعا‌های آن، و شرح‌ها و مستدرکات صحیفه پرداخته شده است.

فصل اول به بررسی مقصود از «قلب» و «سلامت قلب» در قرآن و صحیفه سجادیه اختصاص یافته است.

در فصل دوم، تولای قلب سلیم در قرآن و صحیفه سجادیه مورد بررسی قرار گرفته و برای تولای قلب، اقسامی همچون: محبت حضرت حق، محبت اولیای الهی، محبت والدین برشمرده شده است.

در فصل سوم، تبرای قلب سلیم در قرآن و صحیفه سجادیه بررسی شده و برای تبراً دو قسم (تبراً از دشمنان خدا، و تبراً از نفس اماره و جلوه‌های آن) ذکر شده است.

فصل چهارم به بیان برخی دیگر از خصوصیات قلب سلیم، همچون خوف و

رجا، تفکر و ایمان پرداخته شده است.

در فصل پنجم با استفاده از این نکته که صحیفه سجادیه، ترسیم کننده قلب سلیم

امام سجاد(ع) است، عصمت ایشان اثبات شده است.

۱۸. نقد و بررسی روش های تشخیص حدیث موضوع، نویسنده: نامعلوم،

دکتری ...، استاد راهنما: جعفر سامی الدبونی، ۲۳۴ ص.

مؤلف در مباحث مقدماتی به بررسی درباره حدیث، مفهوم کذب و وضع،

اجزای حدیث و اهمیت شناسایی حدیث «موضوع»، پرداخته است. در بررسی

کارکرد «معیار عقل» برای تشخیص حدیث موضوع، دیدگاه دانشورانی همچون:

خطیب، غزالی، ابن صلاح، ابن قیم و سیوطی ارائه شده است. همچنین در بررسی

کارکرد «معیار قلب» برای شناخت حدیث موضوع، دیدگاه موافقان و مخالفان این

معیار، مورد بحث قرار گرفته است. معیار راوی، سومین معیاری است که در این

پایان نامه مورد نقد و بررسی قرار گرفته است.

در فصلی دیگر، میزان کارکرد معیار قرآن برای بازشناخت احادیث موضوع

بررسی شده و نگرش صاحب نظران در چگونگی ارتباط قرآن با حدیث ارائه شده

است. همچنین عرضه حدیث بر سنت مشهور و خبر واحد، معیاری است که مورد

نقد و بررسی قرار گرفته است.

مؤلف در بخش پایانی رساله، تالیفات اختصاصی در زمینه احادیث موضوع را

معرفی کرده و کتاب المنار المنیف ابن قیم جوزی و قواعد مورد استثنای او را به

تفصیل، مورد نقد و بررسی قرار داده است.

پسچیدگی غیر متعارف مباحث، فقدان نظامواره تحقیق، نامشخص بودن

دیدگاه های مؤلف به صورت روشن، سردرگمی در نحوه ارائه مباحث، و فقدان

فهرست گویا، از کاستی های جدی این پایان نامه است.